МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПРАВА ЛЮДИНИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Збірник
наукових праць за матеріалами
науково-практичного круглого столу

11 грудня 2015 року

Київ — 2016

УДК 342.7:316.3(477)(045)
ББК 67.400.7(4Укр)я431
П68

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 7 від 23 червня 2016 р.)

Редакційна колегія:

І.А. Грицяк, доктор наук з державного управління, професор,
С.В. Бобровник, доктор юридичних наук, професор,
А.П. Чернега, кандидат юридичних наук, доцент,
С.О. Мосьондз, доктор юридичних наук, професор,
О.В. Потехін, доктор історичних наук,
А.Ю. Нашинець-Наумова, кандидат юридичних наук, доцент.

П68 **Права людини в сучасних умовах розбудови громадянського суспільства в Україні** : Зб. наук. праць за матер. наук.-практ. круглого столу, Київ, 11 грудня 2015 р. / редкол.: І.А. Грицяк, С.В. Бобровник, А.П. Чернега, С.О. Мосьондз та ін. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. — 192 с.

До збірника наукових праць увійшли тези доповідей, що стали предметом обговорення учасників науково-практичного круглого столу «Права людини в сучасних умовах розбудови громадянського суспільства в Україні», який відбувся у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Матеріали конференції містять аналітичну інформацію з актуальних питань реалізації, охорони та захисту прав і свобод людини, відновлення порушених прав в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні та становлять науково-практичний інтерес для науковців та практикуючих юристів, державних та посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування України, аспірантів, магістрів та студентів-правознавців вищих навчальних закладів.

УДК 342.7:316.3(477)(04
ББК 67.400.7(4Укр)я4

© Автори публікацій, 2016
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 20

Проведенный краткий анализ позволяет сделать следующие выводы:

• в действующем законодательстве отсутствует единообразное определение понятия договора репо;

• в законодательстве часто используется термин «операция репо», который имеет экономическую природу и не соответствует юридическому понятию «договор репо»;

• нормы законодательства, регулирующие правоприменение договоров репо, носят фрагментарный характер и часто противоречат друг другу. Также надо подчеркнуть, что при попытке выработки общих дефиниций относительно договоров репо, надо учитывать предмет регулирования данных правоотношений, поскольку это может вызывать определенные особенности использования договоров репо.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. Т. II / Шершеневич Г.Ф. — М., 2003 —.490 с.

2. Майданик Р. Угоди РЕПО (цивільно-правова характеристика) / Майданик Р. // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 2. — С. 21–22.

Байталюк О.М.,
старший викладач кафедри правознавства
Інституту суспільства
Київського університету імені Бориса Грінченка

КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ, ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Протягом XX століття питання прав людини виходить на перший план інтересів держави і суспільства. Починаючи зі створення Ліги Націй у 1919 році держави намагалися задекларувати права і свободи людини і громадянина на міжнародному рівні.

Після закінчення II світової війни та створення Організації Об'єднаних Націй такі спроби перетворилися на реальні міжнародні документи, виконання яких обов'язкове для більшості країн світу.

Загальна декларація прав людини 1948 року, Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права та Міжнародний пакт про громадянські й політичні права 1966 року задекларували основні громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права людини та громадянина.

Але протягом багатьох років питання щодо прав і свобод дитини окремо не порушувалось. Незважаючи на спроби Енглантини Джебб створити організацію по захисту дітей та сприяння нею прийняттю Женевської декларації прав дитини (1923-1924 рр.), проблеми декларації та реалізації прав дітей не набули значного поширення [1]. Про необхідність виділити права дітей в окрему групу заговорили у 1959 році. Як наслідок було прийнято Декларацію прав дитини. Але обов'язкового характеру вона так і не набула.

Основним документом, який задекларував права дитини, стала Конвенція ООН про права дитини 1989 (далі — Конвенція) [2]. Вона є першим і основним міжнародно-правовим документом обов'язкового характеру, що присвячений широкому спектру прав дитини.

Серед інших прав, зазначених в Конвенції, можна виділити групу статей, які регулюють права дитини в соціальній сфері.

Значну питому вагу у системі основних конституційних прав і свобод людини і громадянина займають соціальні права і свободи, які дозволяють громадянам реалізовувати можливу поведінку або діяльність у соціальній сфері [3, 189].

Зокрема соціальними є право особи на: охорону здоров'я, житло, на працю, на соціальний захист дітей, позбавлених батьківського піклування, тощо.

Для повноцінного фізичного розвитку та запобігання хворобам Конвенцією ООН про права дитини передбачене право дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я і засобами лікування хвороб та відновлення здоров'я (ст. 24 Конвенції).

Життя і здоров'я людини визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України) [4]. Держава гарантує дитині право на охорону здоров'я, безоплатну кваліфіковану медичну допомогу в державних і комунальних закладах охорони здоров'я, сприяє

створенню безпечних умов для життя і здорового розвитку дитини, раціонального харчування, формуванню навичок здорового способу життя (ст. 6 закону України «Про охорону дитинства» [5].

Держава покладає обов'язок піклування про здоров'я дітей на їх батьків, або осіб, які їх замінюють (ст. 59 закону України «Про основи законодавства про охорону здоров'я») [6]. Невиконання цього обов'язку, якщо воно завдає істотної шкоди здоров'ю дитини, може призвести до того, що винні у встановленому порядку можуть бути позбавлені батьківських прав.

Також національне законодавство передбачає допомогу громадянам у здійсненні догляду за дітьми з дефектами фізичного або психічного розвитку. За бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, такі діти можуть утримуватися в будинках дитини, дитячих будинках та інших спеціалізованих дитячих закладах за державний рахунок (ст. 63) [6].

У разі хвороби дитини та при неможливості госпіталізації або відсутності показань до стаціонарного лікування хворої дитини мати або інший член сім'ї, який доглядає дитину, може звільнятися від роботи з виплатою допомоги з фондів соціального страхування у встановленому порядку. При стаціонарному лікуванні дітей віком до шести років, а також тяжкохворих дітей старшого віку, які потребують за висновком лікарів материнського догляду, матері або іншим членам сім'ї надається можливість перебувати з дитиною в закладі охорони здоров'я із забезпеченням безплатного харчування і умов для проживання та виплатою допомоги по соціальному страхуванню у встановленому порядку (ст. 64) [6].

Важливим для життя та розвитку дитини є проживання в належних санітарно-гігієнічних та побутових умовах, що не завдають шкоди її фізичному та розумовому розвитку (ст. 17) [5]. Зокрема ч. 3, 4 ст. 29 Цивільного кодексу України [7] передбачено, що місцем проживання фізичної особи, яка не досягла десяти років (малолітньої дитини), є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, в якому вона проживає. Аналіз нормативно-правових актів, зокрема ст. 177 Сімейного кодексу України [8], ч. 3 ст. 17 закону України «Про охорону дитинства» [5], ст. 12 закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [9] дозволяє зробити висновок, що при здійсненні ряду правочинів із житлом, волі одних батьків

або осіб, які їх замінюють, недостатньо. Обов'язковим є отримання дозволу органом опіки та піклування.

Багато сімей, які мають дітей, потребують покращення житлових умов. Законодавством передбачено, що багатодітні сім'ї та сім'ї, в яких народилися близнюки, мають першочергове право на поліпшення житлових умов (ст. 45 Житлового кодексу України) [10].

В багатьох країнах повна відмова від дитячої праці на сьогоднішній день є неможливою. Тому Конвенцією передбачено ряд положень, покликаних мінімізувати шкоду, заподіяну здоров'ю дитини непосильною працею. Так, визнається право дитини на захист від економічної експлуатації і від виконання будь-якої роботи, яка може являти небезпеку для здоров'я, бути перешкодою в одержанні нею освіти чи завдавати шкоди її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному і соціальному розвитку (ст. 32 Конвенції) [4]. З цією метою: встановлюють мінімальний вік для прийому на роботу та визначають необхідні вимоги щодо тривалості робочого дня й умови праці тощо.

Національним законодавством України передбачено ряд гарантій, які мають неповнолітні у сфері реалізації права на працю. Зокрема Кодексом законів про працю України (*далі* — КЗпП) передбачено, що не допускається прийняття на роботу осіб молодше 16 років. Як виняток, за згодою одного з батьків чи особи, що його заміняє, можуть бути прийняті на роботу особи, які досягли 15 років. Але для підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів закладів освіти у вільний від навчання час по досягненню ними 14-річного віку за згодою одного з батьків чи особи, що його замінює (ст. 188 КЗпП). Скорочена тривалість робочого тижня не лише дозволяє поєднувати неповнолітнім роботу з навчанням але й запобігають фізичному перевантаженню підлітків. Так ст. 51 КЗпП передбачена скорочена тривалість робочого тижня для працівників віком від 16 до 18 років — 36 годин на тиждень, для осіб віком від 15 до 16 років (учнів віком від 14 до 15 років, які працюють в період канікул) — 24 години на тиждень. Тривалість робочого часу учнів, які працюють протягом навчального року у вільний від навчання час, не може перевищувати половини максимальної тривалості зазначеного робочого часу. [11]

Також передбачено ряд обмежень щодо роботи неповнолітніх. Так ст. 192 КЗпП забороняє залучати працівників молодше

вісімнадцяти років до нічних, надурочних робіт і робіт у вихідні дні, а ст. 190 передбачена заборона застосування праці осіб молодше вісімнадцяти років на важких роботах і на роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах [11].

Водночас Конвенція ООН закріплює право дітей та підлітків на відпочинок. Відповідно до законодавства України право на додатковий відпочинок мають працюючі підлітки. Тривалість щорічної відпустки для неповнолітніх складає 31 день (п. 8 ст. 6 закону України «Про відпустки») [12], а відповідно до ст. 195 КЗпП такі відпустки надаються у зручний для них час [11].

Важлива увага приділяється дітям, позбавленим батьківського піклування. Дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних якнайкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особливий захист і допомогу, що надаються державою. (ст. 20) [4]. Реалізація цієї норми в національне законодавство представлена рядом нормативних документів. Основним серед них є закон України «Про охорону дитинства», яким передбачено, що діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, повинні бути передані під опіку чи піклування, на усиновлення або влаштовані на виховання в сім'ї громадян (прийомні сім'ї), в будинки дитини, дитячі будинки, школи-інтернати, дитячі будинки сімейного типу на повне державне утримання. Вихованцям таких закладів створюються необхідні умови для їх всебічного і гармонійного розвитку, підготовки до самостійного життя та праці (ст. 24) [5]. А утримання і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечує держава. (ст. 8 закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування») [13].

Таким чином аналіз соціальних прав і свобод дитини, закріплених у Конвенції ООН про права дитини, демонструє їх всебічну реалізацію в національному законодавстві України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Clare Mulley, The Woman Who Saved the Children: A Biography of Eglantyne Jebb, Founder of Save the Children, Oneworld Publications, 2009, 350 p. (273)

2. Конвенція [ООН] про права дитини : від 20 листоп. 1989 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Погорілко В.Ф. Конституційне право України : підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко. — 2-ге вид., переробл. та доопр. — К. : Правова єдність : Алерта, 2010. — 432 с.
4. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.
5. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14
6. Про основи занонодавства про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page
7. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14
8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15
9. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: закон України від 2 червня 2005 р. № 2623-IV [Електронний ресурс]. — Режим
доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2623-15
10. Житловий кодекс Української РСР : Закон України від 30 черв. 1983 р. № 5464-X [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10
11. Кодекс законів про працю : Закон України від 17 грудня 1971 р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page
12. Про відпустки : Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0 %B2 %D1%80
13. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 р. № 2342-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2342-15

Байталюк О.М.,
КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ, ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ 101

Гуц Н.Г.,
ПРАВО ПРОФСПІЛОК НА МАЙНО ТА УПРАВЛІННЯ НИМ 107

Золотухіна О.М.,
СИСТЕМНІСТЬ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОГО НОТАРІАТУ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАХИЩЕННОСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ 109

Росік Т.В.,
ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ 113

Булавіна Л.О.
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ДИТЯЧІЙ ПРОСТИТУЦІЇ 117

Степаненко Н.С.
РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СФЕРИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 124

Лизогуб К.О.
РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 129

Полякова І.М.
ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ 134

Тарко А.С.
ПРАВОВИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ ОТРИМАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УЧАСНИКАМИ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ 139

Корельська А.В.
ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ 142

Тарасенко А.В.
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ЮСТИЦІЇ 147